

Индска цивилизация

Индската цивилизация, наричана по главния си център Харапа още **Харапска цивилизация** е една от общо трите с Древен Египет и Шумер най-древни цивилизации в историята на човечеството. От общо трите най-древни цивилизации тя заема най-обширна площ - около 1500 км от север на юг, т.е. една огромна площ за времето си, включително и според съвременните териториални понятия. Развива се в долината на река Инд, откъдето носи й името си, през 23 - 19 век пр.н.е. Общоприето, но недоказано е предположението, че загива следствие от природен катаклизъм, най-вероятно земетресение, последвано от северно нашествие от района на Бактрийско-маргиански археологически комплекс на ариите към Индийския субконтинент.

Ранните цивилизации в долината на река Инд възникнали около две хиляди години преди появяването на древна Елада. Още тогава, загадъчното племе на **ариите** определило в много отношения по-нататъшното развитие на цивилизациите в района. От ариите са останали ведическите знания и традиции, разделяне обществото на касти, учението за кармата и санскритския език. По-късно, поради многообразието на раси и религии, се формирали различни етнокултурни типове, със своето традиционно изкуство, архитектура, език, медицински похвати, музика, танци и начин на мислене. Различни епохи и събития през вековете оставили своите белези върху облика на Индия - зараждането на **будизма**, разцвета на науката и изкуствата при владетелите от **династията Гупта**, огромната империя и несметните съкровища на **Великите Моголи**, британското владичество, раджите, въстанието на сипаите и разбира се - **Махатма Ганди**.

Харапска цивилизация

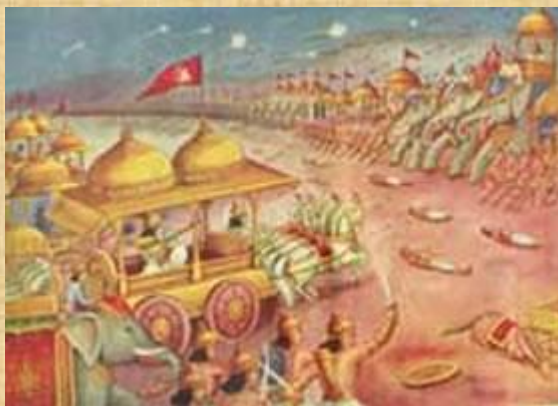
През третото хилядолетие пр.Хр. в долината на **Инд** възникнала така наречената **Харапска цивилизация**. Името ѝ произлиза от съвременното название на селище в **Пенджаб**, където бил разположен един от най-големите

градове на тази цивилизация. **Мохенджо-Даро** е вторият известен голям град. Той се намира на десния бряг на р. Инд, на около 400 км. от устието на реката. В **Калибанган**, близо до границата с **Пакистан**, в устието на почти пресъхналата р. **Сарасвати** е намерен още един град. Харапската цивилизация се простирала на около 1500 км от север на юг - огромна площ, даже според съвременните териториални понятия. Съществуват белези, които говорят, че големите градове, като Мохенджо-Даро, още тогава поддържали връзки с **Месопотамия**. Големите градове били изградени по сходни планове - крепост със зъбчати стени, а вътре били разположени обществени и жилищни постройки. Сградите били на два и повече етажа, построени от печени тухли с необикновено високо качество. Целият град бил разделен на квартали от съвършено прави улици. В домовете имало бани със система водосточни тръби, съединени с градската канализация, която минавала под улиците и била покрита със специални кирпични плочи. В Мохенджо-Даро бил открит един от най-древните басейни за къпане с размер 11 X 7 м. В северната цитадела на Харапа е открито голямо зърнохранилище с размери 45 X 60 м., в което съхранявали пшеница и ечемик. Археолозите били удивени, че не бил открит храм нито в **Мохенджо-Даро**, нито в **Харапа**. По това време, Харапската цивилизация имала вече писменост, съставена от около **270 пиктографни знаци**. Но за съжаление, до днес тази писменост не е разчетена. Около 1500 г.пр.Хр., мощно земетресение разтърсило и унищожило множество харапски градове. След това бедствие, от запад, в долината на Инд нахлули завоеватели, които разрушили окончателно тази култура.

Ариите

В началото на второто хилядолетие пр.Хр. **арийските племена** започнали да проникват на територията на Индия. Този процес не се осъществил изведнаж, а продължил столетия. Ариите били високи, светлокожи хора, които покорявали местните народности и смесвайки се с тях, образували властваща върхушка. Периодът на установяването им в Индия се нарича "**арийски**"

или "**ведически**". Точно в тази епоха били създадени едни от най-великите паметници на индийската и световна култура - поетическите епоси "**Махабхарата**" и "**Рамаяна**". Съществува обаче мнение, че тези творения са създадени много по-рано - около 6000 г.пр.Хр., още когато ариите са живяли в прародината си. "**Махабхарата**" е около 8 пъти по-голяма от "**Илиада**" и "**Одисея**", взети заедно. Наричат я енциклопедия на

древноиндийския живот. Особено ценни в нея са сведенията от космологичен, религиозен и философски характер. Тези сведения отразяват процеса на възникване на индийската философия и религия, възникването на индуизма и култа към боговете **Шива** и **Вишну**. Основен сюжет на "Махабхарата" е борбата за власт в царския род, властващ в **Хастинапур** (Великата война между потомците на **Бхарата**). В "Махабхарата" е включен религиозно-философският трактат "**Гита**" или "**Бхагавад Гита**" ("Песен на бога"), в който са описани

поученията на **Кришна** към **Арджуна**. Този трактат е едно от най-популярните произведения на древноиндийската мисъл и заема почетно място в световната литература. "**Рамаяна**" е история на живота на **Рама**. Тя отстъпва по размер на "Махабхарата", но се отличава с по-стройна композиция и по-добра редакция. **Равана** - десетоголавият цар на демоните (**ракши**) и владетел на **Ланка** (Шри-Ланка - Цейлон), отвлякъл **Сита** - жената на Рама. Това довело до продължителна война между Рама и Равана и в крайна сметка Равана бил убит, Сита - освободена. След 14-годишно странстване, Рама се

завърнал в родината си и се възкачил на престола. Моралният облик на героите в "Махабхарата" и "Рамаяна" станал пример за подражание на много поколения индуси. Арийските племена не създавали градска цивилизация. Стопанска основа на съществуването им били земеделието и скотовъдството. Конете играели изключително голяма роля в живота им, но ги използвали главно за военни цели. Точно във ведическата епоха били поставени основите на **кастовото деление**. Семейството било основна единица на арийското общество. То било строго патриархално, а бракът - моногамен и неразтрогваем. Материалната им култура достигнала високо развитие. Ариите владеели изкуството за обработка на бронз и изготвяли великолепни оръжия и сечива. Между установяването на ариите в долината на Инд и Епохата на Буда изминали около пет века. В това време ариите се придвижвали постепенно на изток по течението на Ганг и културата им се приспособявала и изменяла съобразно местните условия. Точно на изток възникнали нови царства, които изиграли по-късно значителна роля в индийската история. Даже много изследователи смятат, че "Махабхарата" и "Рамаяна" отразяват събития, станали именно в този период.

Магадхо-Маурийската империя

В епохата, която впоследствие била наречена "**Епохата на Буда**", центърът на индийската цивилизация постепенно се придвижил на изток. Тук възникнали и достигнали разцвет четири царства: **Кошала**, **Магадха**, **Ватса** и **Аванти**, които затъмнили останалите както

икономически, така и политически. В средата на първото хилядолетие пр.Хр., едно от тях - Магадха, станало на практика първата индийска империя. Владенията ѝ обхващали целия басейн на Ганг и почти цяла Северна Индия, с изключение на **Раджастхан, Синд и Пенджаб**. Около 326 г.пр.Хр., след покоряването на персийската империя, **Александър Македонски** преодолел **Хиндукуш** и нахлул в Индия. Войските му преминали през Инд и навлезли в Пенджаб, разбили войските на пенджабския цар и започнали настъпление във вътрешността на страната. Но нашествието било прекратено, поради опасност от метеж и Александър бил принуден да се върне обратно. След смъртта му, един от неговите военачалници - **Селевк Никатор** нахлул отново в Индия, но претърпял поражение от **Чандрагупта** - император на **Магадхо-Маурийската империя**. Около 269 г.пр.Хр, император станал **Ашока** - един от най-великите владетели на Индия. Всъщност Ашока завзел властта незаконно, убивайки всички възможни съперници и започнал управлението си като тиранин. Но след няколко години се променил нравствено и духовно и започнал да провежда съвсем различна политика. Император Ашока умрял около 232 г.пр.Хр.

Династията Гупта и Великите Моголи

След продължителен период на вражески нашествия, потомците на **Чандрагупта** успяли да възстановят в значителна степен могъществото на **Маурийската империя**. При **Самудрагупта** (335 - 376 г.) в Индия възникнала отново велика империя, простираща границите си от **Ассам** до **Пенджаб**. Но в края на управлението на **Кумарагупта** (415 - 454 г.) империята била подложена на опустошителни хунски нашествия от север. Синът му **Скандагупта** (455 - 467 г.) успял да възстанови отново империята.

В края на V в. хуните нахлули отново в Индия и към 500 г. Западна Индия паднала в ръцете на хунските владетели. През 530 г. **Нарасимхагупта** успял да прогони хуните, но около 550 г. империята, създадена от **династията Гупта** прекратила съществуването си, вследствие разрушителните мюсюлмански нашествия от север. Съюзът на индийските царе, създаден за отпор на тези нашествия, бил разбит под Пешавар през 1001 г. и от началото на XIII в. до XVIII в. в Северна Индия се установило господство на мюсюлманските завоеватели. В началото на XVI в. започнало създаването на нова, могъща империя, чийто основател станал пришелецът от монголските степи в Централна Азия **Захир-Уд-Дин Мухамад**, наречен

Бабур. През 1526 г. войските му нахлули в Индия и в битката при **Панипат** разгромили **Ибрахим Лоди**, а Бабур заел мюсюлманския престол в Делхи. Така била основана **империята на Великите Моголи.**

Най-значими градски центрове на индската цивилизация са Харапа, Мергара (в Белуджистан, културен център още от времето на неолита на т.нар. Мергарска култура), Лотхал и Мохенджо-Даро. Населението в годините на разцвет на цивилизацията по Инд достига 5 милиона човека, едно значимо постижение четири хилядолетия преди наши дни. За Тойнби Индската цивилизация е една от общо 21 в историята на човечеството.

Съществуват данни, че големите градове на цивилизацията по Инд, като Мохенджо-Даро, са поддържали връзки с другите два центъра на градивната човешка деятелност по онова време - Месопотамия, а вероятно и Египет. Големите центрове по Инд били изградени по сходни градоустройствени планове, като крепости със зъбчати стени, а в укреплението били разположени обществени и жилищни постройки. Сградите били строени на два и повече етажа от печени кирпичени тухли с високо качество.

Градовете на Индската цивилизация притежавали градоустройствен план с квартали и улици, а в домовете на жителите им имало бани с водосточни тръби, съединени с градската канализация, която минавала под улиците и била покрита със специални кирпични плочи, едно изключително постижение на благоустройството за онези времена. В Мохенджо-Даро бил открит и един от най-древните басейни за къпане в историята с размери 11X7 m. Градовете разполагали и със зърнохранилища за съхранение на пшеница и ечемик.

Индската цивилизация имала своя писменост, съставена от около 270 пиктографни знаци, която все още не е разчетена. По въпроса за етническия състав на носителите на най-древната култура по Инд сред учените няма единно мнение, като има три хипотези - дравидска,

Източник:

<http://www.mythology.tribak2007.com/india-history.htm>